

DIGITAL FORMIDLING

Innsiktsrapport
Kulturrådet
22 / 12 / 2021

Innhold

1.	1. Bakgrunn og metode	3
	1.1 Respondentene	3
	1.2 Hypoteser	4
2.	2. Funn fra innsiktsarbeidet	5
	2.1 Digital kompetanse og bruk	5
	2.2 Bruk, kjennskap og informasjon	5
	2.3 Behov, hindringer og muligheter	6
	2.4 Hovedfunn	10
3.	3. Strategiske styrker og utfordringer	12
4.	Vedlegg	14

1. Bakgrunn og metode

Innsikten har som formål å gi et bredt inntrykk av hvordan lærere med ulik bakgrunn forholder seg til museer i dag, og hvilke behov de har i forbindelse med digital formidling.

I denne rapporten presenteres funnene, samt hvordan disse besvarer hypoteser utarbeidet før vi gikk i gang med å innhente innsikt. Deretter vil analysen konkludere med noen strategiske styrker og utfordringer knyttet til arbeidet med digital formidling fra museene.

Vi har gjennomført 11 kvalitative intervjuer med et utvalg respondenter bestående av grunnskolelærere og lærere på videregående skoler.

Intervjuene har foregått på Teams, og vi har brukt en semistrukturert intervjuguide.

1.1 Respondentene

Respondentene besto av lærere som underviser ulike klassetrinn fra første klasse på grunnskolen til og med 3. klasse på videregående skole. Lærerne tilhører skoler i seks ulike fylker og underviser i til sammen ti ulike fag. Utvalget dekker dermed et bredt spekter av fagbakgrunner og geografi, inkludert by og distrikt. Alle lærerne i undersøkelsen var erfarne, og hadde undervist i alt fra 10 til 38 år. Dette betyr at de helt nyutdannede lærerne ikke er representert i dette utvalget.

<p>Geografi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viken • Rogaland • Oslo • Møre og Romsdal • Innlandet • Trøndelag 	<p>Erfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fra 10 til 38 år <p>Kjønn</p> <ul style="list-style-type: none"> • 8 kvinner og 3 menn <p>Årstrinn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fra 1. klasse i grunnskolen til 3. klasse VGS 	<p>Fag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samfunnsfag og historie • KRLE • Religion og etikk • Kunst- og kultur/Kommunikasjon og Kultur • Kunst- og håndverk • Politikk og menneskerettigheter • Ulike språkfag • Matematikk og naturfag • Musikk • Mat og helse
---	--	---

1.2 Hypoteser

Behov

Hypotese 1: Lærerne har behov for digital formidling som de kan se nytteverdien og relevansen i.

Hypotese 2: Det er viktig for lærerne at det digitale opplegget kan svare på læreplan og kompetansemål.

Hypotese 2: Lærerne har behov for et opplegg som er enkelt og anvendelig både i utstyr og innhold. Dette innebærer at det ikke krever mye forberedelse eller avansert teknisk utstyr.

Hypotese 4: Fysiske besøk krever mye tid og ressurser, både når det gjelder undervisningstid, økonomi og transport. Dette kan motivere lærere til å i større grad ta i bruk digital formidling.

Hindringer

Hypotese 1: Skoler med lav digital modenhet er mindre mottakelige for digital formidling fra museene enn skoler med høy digital modenhet.

Hypotese 2: Informasjon om digital formidling fra museene er lite tilgjengelig for skolene

Hypotese 3: Mange lærere bruker fysiske museumsbesøk i hovedsak som et sosialt tiltak, eksempelvis like før skoleferier. Denne gruppen har lavere motivasjon for digital formidling.

Kjennskap til og bruk av digital formidling fra museene

Hypotese 1: De lærerne som er aktive brukere av fysiske museer, er mer tilbøyelige til å ta i bruk digital formidling.

Øvrige hypoteser om bruk, som er med men vektlegges i mindre grad er:

Hypotese 2: Det er lav kjennskap til digital museumsformidling blant lærere i grunnskolen, men kjennskapen kan være noe høyere blant de som underviser i mer direkte relevante fag, som for eksempel historie og kunsthøgskole.

Hypotese 3: Den enkelte lærers personlige engasjement er en forutsetning for bruk av digital formidling fra museene.

Hypotese 4: Engasjerte enkeltlærere vil være viktige ambassadører for digital formidling fra museene.

2. Funn fra innsiktsarbeidet

2.1 Digital kompetanse og bruk

Alle skolene har god tilgang på digitale verktøy, og den digitale modenheten varierer dermed i størst grad mellom lærere fremfor mellom skoler.

- Alle elever har Ipader, Chromebook eller PCer.
- Mange nevner også at de har god tilgang på storskjermer, smartboards og prosjektorer – Enkelte har tilgang på noe av dette i alle klasserom.
- To skoler har tilgang på VR-briller, men dette er ikke fulle klassesett.

Når det gjelder digital undervisning har **fagfornyingen** vært avgjørende for økt digitalisering i skoleverket. Pandemien har nok gjort terskelen lavere, men bruken av digitalt undervisningsmateriell er i hovedsak styrt av tilgang på læremidler. Enkelte nevner at de ikke lenger opererer med vanlige skolebøker, mens andre har dette fortsatt, men bruker det sammen med digitale læremidler. Et fåtall av lærerne uttrykker sterk skepsis til et ensidig fokus på digitalt undervisningsmateriell, og bruker i større grad bøker og "gammeldags" tavleundervisning.

2.2 Bruk, kjennskap og informasjon

Fysisk bruk av museer

Hvorvidt lærerne bruker museer fysisk, avhenger i stor grad av den lokale tilgangen. Skoler i det sentrale østlandsområdet bruker eller har brukt større nasjonale museer, men hyppigheten varierer noe. Noen bruker museene jevnlig, mens andre viser til at det er en stund siden sist.

Til sammenlikning har lærere i distriktet god kjennskap til egne, lokale museer og til større regionale museer i nærmeste by. Disse lærerne bruker de lokale museene jevnlig, gjerne i form av et fast, årlig opplegg i regi av museene selv. De som jobber på skoler med lengre avstand til museer, sier at kostnader ved reise og mangel på midler er det som begrenser bruk. Selv ved relativt korte avstander, på under en time, er transporten for dyr til at dette kan gjennomføres.

Museene brukes i forbindelse med undervisning, og besøkene knyttes direkte opp mot mål i læreplanen og faglig relevans. Noen få sier at det noen ganger blir timefyll i slutten av skoleåret. Dersom dette er tilfelle, uttrykker lærerne at de heller gjerne skulle ha brukt museene på en mer nyttig og faglig relevant måte.

Kjennskap og informasjon

Kjennskapen til digitale tilbud fra museer er generelt lav, uavhengig av hvilke fag lærerne underviser i. Lærerne må i stor grad lete etter digitalt materiell fra museene selv, og flere beskriver å ha «snublet over det».

Flere av lærerne sier at de vanligvis hører om museumstilbud gjennom «Den kulturelle skolesekken». Tilbudene diskuteres i liten grad, men dersom de diskuteres skjer dette i fagseksjonen eller på planleggingsdager. Temaet dukker også gjerne opp i uformelle samtaler mellom lærere. Hvorvidt de har kjennskap til tilbudet avhenger i stor grad av enkeltlæreres eget engasjement og eventuelt videre deling til kollegaer. Flere lærere nevner at det finnes en rekke Facebook-grupper der lærere deler tips og anbefalinger om gode undervisningsopplegg.

Av digital formidling fra museene bruker lærere i noen grad bilder av gjenstander, korte videoer og liknende. I praksis fremstår det som om få eller ingen har brukt fulle opplegg fra museene, men at de heller har oppsøkt nettsteder og hentet ut relevant informasjon til eget opplegg.

2.3 Behov, hindringer og muligheter

Hva skal til for at lærerne tar i bruk digital formidling?

Lærerne sier selv at de ønsker å bruke museene til undervisning fremfor å bruke dem som et sosialt tiltak. Derfor er det en forutsetning at undervisningsopplegget er tydelig koblet til kompetansemål, læreplanen og ulike alderstrinn. Dette er det bred enighet om. Flere sier at det er læreplan og kompetansemål de blir målt eller måler seg selv på, og at det vanligvis ikke er tid til undervisning som ikke er koblet til dette.

Lærerne ønsker at formidlingen skal være tydelig, **enkel** å forholde seg til og **oversiktlig**. Det er derfor også et klart behov for undervisningsopplegg som er godt merket, slik at det er enkelt for lærerne å se hvilke kompetansemål og alderstrinn opplegget passer for. Noen nevner også at de ønsker en tilhørende veiledning som forklarer hvordan opplegget kan brukes i undervisningen.

«For at opplegget skal ha verdi utover vanlig undervisning må museene tilby en **opplevelse**, gjøre faget levende og gjerne engasjere emosjonelt. Det er dette lærerne beskriver som museenes styrke, og noen trekker frem dette som en grunn til at de ønsker å bruke museum i undervisningen. En forutsetning er i denne sammenheng at formidlerne er gode historiefortellere, men også at det som

tilbys er "noe mer" enn enveis informasjon. Det er for flere vesentlig at undervisningsopplegget inkluderer **praktiske oppgaver** som aktiviserer elevene.»

– Grunnskolelærer, om behovet for praktiske oppgaver

«Dersom digital formidling fra museer skal være nyttig, utover ren informasjon, så må det følge med konkrete arbeidsoppgaver. En presentasjon der noen bare viser noe har ingen effekt, dersom det ikke er noen oppgaver knyttet til. Elevene kan gjerne **se noe** først, men deretter må de **gjøre noe**.»

– Grunnskolelærer, om behovet for praktiske oppgaver

«Dersom man skal engasjere elever, særlig i samfunnsfag eller historie, så er den personlige historien viktig. Det holder ikke å vise en gammel skje eller snakke om årstall. Man må sørge for at elevene får en historie som skaper et følelsesmessig engasjement og samtidig formidler noe om den samtiden man skal lære om.»

– Grunnskolelærer, om behovet for emosjonelt engasjement

Lærerne ønsker gjerne at **for- og etterarbeid** inkluderes i museene undervisningsopplegg, blant annet for å gi elevene relevant bakgrunnskunnskap og begrepsavklaringer. Dette presiseres av lærere som har opplevd at det i formidlingen brukes begreper elevene ikke ennå er kjent med. Det trekkes særlig frem i forbindelse med at det i noen områder er en stor andel elever med innvandrerbakgrunn som ikke mestrer norsk språk i like stor grad som andre. Det nevnes videre at forarbeid har vist seg viktig foran fysiske museumsbesøk. Da klarer man i større grad å vekke interessen hos eleven, noe som gjør museumsbesøket mer spennende og verdifullt.

Én nevner også viktigheten av at det kan legges opp til lokale vinklinger på nasjonale hendelser, som f.eks. 2. verdenskrig. Dette for å gi elevene bedre kunnskap om egne nærområder, der de kan ha mulighet for å besøke lokale historiske steder og museum.

Hva hindrer bruk?

Det utarbeides generelt mye digitalt undervisningsmaterieell og **konkurransen om oppmerksomheten** er sterk. Skoleverket må først og fremst vite at de digitale mulighetene fra museene finnes. Enkelte nevner at det hadde vært fint med konkrete invitasjoner.

Per i dag avhenger bruken av digitale undervisningsopplegg (utenom standard skoleopplegg) av lærernes egen interesse og tid. Flere nevner at de ikke har eller tar seg tid til å lete etter dette.

En utfordring er at lærerne melder om noe **digital tretthet** både blant lærere og elever. Elvene er mye på skjerm både i løpet av skoledagen og på fritiden. Dette fører til høye krav til innhold og oppgaver. Flere lærere sier at det attraktive med museer nettopp er den fysiske dimensjonen, og at digital formidling dermed kan være mindre attraktivt i seg selv.

«Utfordringen ligger på lærerne. Vi har allerede mye å gjøre og er ikke oppmerksomme nok på hva som finnes. En tydelig invitasjon hadde kanskje hjulpet. Ellers så blir det veldig personavhengig. Vi har ikke tid til å sitte å lete etter noe. De (museene) må selge seg mer inn.»

– Grunnskolelærer, om hva som hindrer bruk

Hindring - og mulighet

Noen av lærernes hindringer i arbeidshverdagen kan gi muligheter for digital bruk. For skoler, særlig i distriktet, er digital formidling en mulighet til å "besøke" museer de ellers aldri ville ha besøkt på grunn av avstand. Én lærer nevner også at timelærere må spørre klasseforstandere om "lån" av tid dersom de skal oppsøke museer fysisk. Dette begrenser timelærernes mulighet og initiativ, og digitale opplegg fra museer kan dermed gi timelærerne en mulighet de ellers ikke har.

«Jeg skulle ønske at vi hadde mer tid til å bruke de. Spesielt på VGS, for der er det veldig dårlig tid. Til og med for oss som holder til i en by.»

– Lærer på VGS, om bruk av museum

Muligheter!

På bakgrunn av behovene som kommer frem i intervjuene, kan vi konkludere med fire sentrale muligheter for museene i sammenheng med digital formidling:

- Fagfornyingen vektlegger **tverrfaglighet**. Dette gjør mulighetsrommet for museene større.
- Digital formidling kan gjøre det enklere å differensiere klassen etter nivåforskjeller.
- **VR-briller** fremstår som en spennende mulighet for museer, men bare to av elleve lærere har dette tilgjengelig per i dag.

- Det er viktig at elever kan finne relevant informasjon på egen hånd. Her kan museer være en troverdig kilde, men de kan også bidra med **informasjon tilpasset ulike årstrinn** og nivå i undervisningen. Dette er en utfordring med elevers bruk av Google og Wikipedia som kilde

«Den nye læreplanen vektlegger tverrfaglighet, og det kan jo gi museene muligheter til å lage mange vide oppgaver og spennende tverrfaglige prosjekter. Ta for eksempel 2. verdenskrig. Behandlingen av jødene kan (i tillegg til historie og samfunnsfag) også trekkes inn i KRLE, som tematikk knyttet til menneskeverd, menneskerettigheter, etiske dilemmaer og så videre.»

– Grunnskolelærer, om fagfornyingsens vektlegging av tverrfaglighet

«Fagfornyingen viser til at eleven skal jobbe med folkehelse, livsmestring, demokrati og bærekraftig utvikling. Dette er så bredt at mange museer kan tilpasse opplegg til det.»

– Grunnskolelærer, om fagfornyingsens vektlegging av tverrfaglighet

«Digitalt opplegg kan være lettere med tanke på nivåforskjeller. Man kan differensiere elevene på ulike «leveler». For eksempel gjennom en felles introduksjon – og deretter fordele ulike oppgaver til ulike nivåer. Det kan også være mulig å differensiere oppgaver etter elevenes interessefelt.»

– Grunnskolelærer, om muligheter ved digital formidling fra museer

2.4 Hovedfunn

I denne delen lister vi opp hypotesene nevnt i kapittel 1 til venstre i et skjema, og hvorvidt disse er bekreftet eller avkreftet til høyre.

Behov	
Hypotese 1: Lærerne har behov for digital formidling som de kan se nytteverdien og relevansen i.	Hypotese 1 er bekreftet
Hypotese 2: Det er viktig for lærerne at det digitale opplegget kan svare på læreplan og kompetansemål.	Hypotese 2 er bekreftet
Hypotese 3: Lærerne har behov for et opplegg som er enkelt og anvendelig både i utstyr og innhold. Dette innebærer at det ikke krever mye forberedelse eller avansert teknisk utstyr.	Hypotese 3 er bekreftet: Lærerne beskriver en hektisk arbeidshverdag, og dermed har de behov for enkelhet. Tilgangen på digitale verktøy er god, men hvor avanserte verktøyene er varierer. I tillegg må opplegget være lett å finne.
Hypotese 4: Fysiske besøk krever mye tid og ressurser, både når det gjelder undervisningstid, økonomi og transport. Dette kan motivere lærere til å i større grad ta i bruk digital formidling.	Hypotese 4 er bekreftet: Dette spesielt for skoler i distriktene

Hindringer	
Hypotese 1: Skoler med lav digital modenhet er mindre mottakelige for digital formidling fra museene enn skoler med høy digital modenhet	Hypotese 1 er delvis bekreftet: Lærere med lav digital modenhet uttrykker i større grad et behov for for- og etterarbeid til fysiske besøk
Hypotese 2: Informasjon om digital formidling fra museene er lite tilgjengelig for skolene	Hypotese 2 er bekreftet
Hypotese 3: Mange lærere bruker fysiske museumsbesøk i hovedsak som et sosialt tiltak, eksempelvis like før skoleferier. Denne gruppen har lavere motivasjon for digital formidling	Hypotese 3 er avkreftet: Få lærere sier at museumsbesøk brukes som et sosialt tiltak, og de som har erfaring med dette mener at det er synd og ønsker å bruke museene helst i <u>undervisningsøyemed</u>

Kjennskap til og bruk av digital formidling

Hypotese 1: De lærerne som er aktive brukere av fysiske museer, er mer tilbøyelige til å ta i bruk digital formidling.

Hypotese 1 er avkreftet: Er man aktive brukere betyr det at man har god tilgang på museum i nærområdet til en lav kostnad. Dermed er behovet for digital formidling mindre.

Hypotese 2: Det er lav kjennskap til digital museumsformidling blant lærere i grunnskolen, men kjennskapen kan være noe høyere blant de som underviser i mer direkte relevante fag, som for eksempel historie og kunsthøgskole.

Hypotese 2 er avkreftet: Kjennskapen er lav på tvers av fag, og fag ser ikke ut til å være en avgjørende faktor

Hypotese 3: Den enkelte lærers personlige engasjement er en forutsetning for bruk av digital formidling fra museene.

Hypotese 3 er bekreftet: Kjennskap avhenger i stor grad av enkeltlæreres engasjement og interesse

Hypotese 4: Engasjerte enkeltlærere vil være viktige ambassadører for digital formidling fra museene.

Hypotese 4 er bekreftet: Lærere får i noen grad kjennskap til formidlingen fra enkeltlærere som deler med andre. Gode undervisningsopplegg blir gjerne delt i interne foraer for lærere.

3. Strategiske styrker og utfordringer

Med bakgrunn i funnene fra innsiktsarbeidet og utfordringene og mulighetene som er identifisert, kan vi konkludere med noen strategiske styrker og utfordringer i det videre arbeidet med å tilby digital formidling fra museer til skolene.

Strategiske styrker

1. Det er god tilgang på digitale verktøy i skoleverket.
2. Lærerne er godt kjent med digitalt undervisningsmaterieil.
3. Fagfornyingen har "pushet" bruken av digitalt undervisningsmaterieil.
4. Fagfornyings vektlegging av tverrfaglighet gir museer muligheter for å treffe bredere.
5. Lærere, særlig de som jobber i distriktene og som aldri vil ha mulighet til å besøke større nasjonale museer fysisk, gir uttrykk for ønske om gode digitale opplegg.

Innsikten fra intervjuene tyder på at alt ligger til rette for at museene kan utvikle gode digitale undervisningsopplegg. Skolene har god tilgang til verktøy og er godt kjent med bruken av digitale undervisningsopplegg. Dette skyldes først og fremst fagfornyingen og tilgangen på digitale læremidler. De aller fleste lærerne uttrykker ønske om gode digitale undervisningsopplegg fra museene. Særlig gjelder dette lærere som jobber i distriktene, og som aldri vil ha muligheten til å besøke noen av de store museene i storbyene. Men også lærere som jobber i mer sentrale strøk er tydelige på at fysiske besøk er tidkrevende og til dels kostbare. Enkelte av disse lærerne sier også at et digitalt undervisningsopplegg kan være et godt supplement til det fysiske besøket, særlig med tanke på for- og etterarbeid.

Utfordringer

1. Utbredelsen av digitalt undervisningsmaterieil er noe omdiskutert blant lærerne.
2. Flere uttrykker bekymring for at en del av det digitale undervisningsmaterialet pasifiserer elevene.
3. Lærerne har høye krav til innhold og kvalitet, og til oppgaver som engasjerer og aktiviserer.
4. Lærerne har lite tid til å lete etter gode digitale undervisningsopplegg fra museene.

5. Det er viktig at undervisningsmateriellet til enhver tid er oppdatert, både med tanke på kompetansemål og generelle endringer i samfunnet.

Det er også tydelige funn når det gjelder hvilke utfordringer museene står overfor med tanke på utvikling og bruk av digitale undervisningsopplegg. De fleste lærerne sier at det er en pågående diskusjon rundt mengden og utbredelsen av digitalt undervisningsopplegg. De er klare på at det er mye positivt ved de digitale mulighetene, men at det også er en del utfordringer knyttet til at elevene fort blir passive. Som en direkte konsekvens av dette har lærerne høye krav til innholdet og kvaliteten på undervisningsopplegget. Særlig viktig er det at oppgavene engasjerende og at de helst også skal inkludere en aktivitet – at elevene må gjøre noe.

Tilgjengelighet og god markedsføring av produktene er også viktig. Lærerne er tydelige på at de ikke har eller i liten grad tar seg tid til å lete etter alternative digitale undervisningsopplegg. Dersom det skal bli brukt må det være lett å finne. Tydelige invitasjoner til lærerne blir uttalt som en mulig løsning.

Til sist er flere klare på at det er viktig at museene er godt kjent med læreplaner og kompetansemål, og at undervisningsoppleggene er oppdaterte med tanke på dette. Et par sier også at det er viktig at undervisningsopplegg som oppdatert med tanke på samfunnsmessige endringer. Av konkrete tilfeller nevnes diskusjonen rundt det tredje kjønn eller debatten knyttet til 22. Juli.

Vedlegg:

Digitale undervisningsopplegg til inspirasjon:

- NRK Skole / NRK Super
- Redd Barna
- Amnesty
- Unicef
- Rosa Kompetanse
- Digitalt opplegg fra Stortinget
- Digital omvisning fra Eidsvollsbygningen
- Digitalt opplegg fra Holocaustsenteret
- Digitalt opplegg fra Norges Bank (dette krever fysisk oppmøte i Norges Bank)
- VR-tur i Louvre